



YAŞLI SORUNLARI ARAŞTIRMA DERGİSİ (YSAD)
Elderly Issues Research Journal (EIRJ)
18(2), 120-129, (2025)
ISSN 1308-5816
<http://dergipark.gov.tr/yasad>
DOI: 10.46414/yasad.1711656

DERLEME MAKALE

Kentsel Yoksulluk ve Yaşlılık¹

Bahar AKPINAR²

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Karaman - Türkiye
<https://orcid.org/0000-0002-4486-2724>

ÖZET

İnsan yaşamı doğum ile ölüm arasında geçen, bebeklik, çocukluk, yetişkinlik ve yaşlılık olmak üzere belli başlı dönemleri kapsayan bir standarda sahiptir. Fakat bazı insanlar bu evreleri tamamlamadan hayatları sonlanmaktadır ve her bireyin yaşama pratikleri aynı doğrultuda seyretmemektedir. Yaşanılan mekân, ekonomik durum, eğitim seviyesi gibi bazı nosyonlar bireylerin yaşamlarını şekillendirmekte ve yaşam kalitesini belirlemektedir. Kent merkezleri de bu yaşam kalitesinin yüksek ve bütün imkânlarla kolay erişimin olduğu mekânlardır. Fakat toplumlar sınıflı ve heterojen bir yapıya sahip olmasından ötürü kentlerin farklı insan profillerine sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Yoksul yaşlı bireyler de bu profillerden ve sınıfsal yapının içerisinde yer alan nüfustan olmaları, yaşlılıkla bağlantılı olan sorunların daha da belirginleşmesine neden olmaktadır. Çalışma, yaşlı bireylerin kentsel yoksulluk içinde nerede yer alıyor sorusu etrafında şekillenmektedir. Bundan dolayı bu çalışmadaki amaç, toplumda dezavantajlı konumda bulunan yaşlıların kentsel yoğunluk içinde karşı karşıya kaldıkları güncel toplumsal sorunları değerlendirmek olacaktır. Aynı zamanda güncel olarak hali hazırda hem kentleşme mevhumu hem de yaşlılık dönemine özgü oluşabilecek risklerin devamlılığına karşın literatürde konu genelinde yapılmış olan çalışmaların azlığı bu çalışmayı özgün kılmaktadır. Çalışma sonucunda ise alışagelmış olan yaşlılık sorunlarının (sosyal izolasyon, dışlanma, ekonomik ve sosyal yaşamda olumsuzluklar, bakıma muhtaçlık, barınma, yaşlı istismarı gibi) devam ettiği görülmektedir.

MAKALE GEÇMİŞİ

Geliş 01 Haziran 2025
Kabul 12 Aralık 2025

ANAHTAR KELİMELER

Yoksulluk
Kentsel Yoksulluk
Yaşlılık
Yaşlılık Sosyolojisi

Urban Poverty and Old Age

ABSTRACT

Human life has a standard that spans from birth to death, encompassing certain periods such as infancy, childhood, adulthood and old age. However, some people's lives end before they complete these stages, and not everyone's life practices follow the same course. Factors such as the place of residence, economic status, and level of education shape individuals' lives and determine their quality of life. City centres are places where this quality of life is high and all amenities are easily accessible. However, it is a known fact that cities have different human profiles due to societies having a class-based and heterogeneous structure. The fact that poor elderly individuals are part of these profiles and the population within the class structure causes problems associated with old age to become even more pronounced. This study is structured around the question of where elderly individuals fit within urban poverty. Therefore, the aim of this study is to evaluate the current social problems faced by disadvantaged elderly people within urban density. Furthermore, despite the ongoing relevance of both the concept of urbanisation and the risks specific to old age, the scarcity of studies on this subject in the literature renders this study unique. When the data obtained as a result of the study is evaluated, it is seen that the usual problems of old age (social isolation, exclusion, negativities in economic and social life, need for care, housing, elder abuse, etc.) continue.

ARTICLE HISTORY

Received 01 June 2025
Accepted 12 Dec 2025

KEYWORDS

Poverty
Urban Poverty
Old Age
Sociology of old age

¹ Bu çalışma, 31 Ekim-02 Kasım 2024 tarihlerinde "Senex8. Lisansüstü Yaşlılık Çalışmaları Kongresi" özetler kitabındaki "Kentsel Yoksulluk ve Yaşlılık" başlıklı özet bildirisinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş halidir.

² Sorumlu Yazar e-mail: baharakpinar68@gmail.com

Makalenin Kaynak Olarak Gösterimi (Cite): Akpınar, B. (2025). Kentsel yoksulluk ve yaşlılık. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi (YSAD) / Elderly Issues Research Journal (EIRJ)*, 18(2), 120-129.

1.GİRİŞ

Tarihi süreç içinde yoksulluk, her toplumun deneyimlediği bir olgudur. Her bireyi derinden etkileyen yoksulluk, çok boyuta sahip olan, kolay şekilde çözüme kavuşturulamayan bir durumdur. Eski dönemlerde toplumdaki kesimler arasında görülmeyen ayrışma ve kopma modern dönemdeki yoksullukla beraber belirgin hal almıştır. 21. yüzyıl dünyasında yoksulluk sosyal dışlanma, sınıf altı, açlık ve yetersizlikle anılmaya başlamıştır (Açıkgöz ve Yusufoglu, 2012). Yoksul kavramı için işsizlik bir neden gösterilmekten çıkmaktadır. Özellikle bireylerin yaşadıkları mekân, ekonomik gelirleri, eğitim seviyeleri, çocuk sayısı gibi etkenler yoksullukları üzerinde etkiye sahip olduğu söylenebilir (Çerçi ve Güneş, 2024). Yoksulluk, kır veya kent olmak üzere yaşanması mümkün olan bir durumdur.

19. yüzyıl ile birlikte batıda sanayinin gelişimi kentleşme sürecini meydana getirmektedir. Sanayileşmeyle başlayan değişim ve dönüşüm kent merkezlerinde insan yoğunluğunun artmasına neden olmaktadır. Bugün kırdan yaşayan insan sayısından daha fazla kişi kentlerde yaşam sürdürmektedir. Tarımda makineleşmenin artması, kentlerde sanayi ve endüstrinin gelişmesiyle birlikte başta iş imkanlarının artmasıyla kişiler göç etmeyi tercih etmektedirler. Kentlerde insan nüfusunun artmasıyla sorunlar da baş göstermeye başlamıştır. Alt yapı sorunu, gecekondulaşma, suç oranlarının artması, kültürel ve sosyal olmak üzere sorunlar kentlerde ortaya çıkan sorunlar arasında görülebilir (Es ve Ateş, 2004). Bu sorunlardan biri ise insanların kent merkezlerinde yoksullaşması veya yoksulluk yaşamasıdır. Belki de yoksulluğun kırsala göre daha fazla hissedilebilir olduğu yerler kent mekanları olmaktadır. Kent merkezlerinde kent imkanlarına erişilememesi ve mahrum kalması kişilerin kent yoksulu olarak yaşamalarına sebebiyet vermektedir. Kentsel yoksullukta temel ihtiyaçlara erişimde gelir yetersizliğinin yanında barınma, kişisel ve iş güvenliği, sosyal hizmetlerden yararlanma gibi eksiklikler söz konusudur. Kentsel yoksulluk, kentlerde modernleşme, küreselleşmeye bağlı olarak sınıfsal eşitsizliklerin yaşanmasına neden olan önemli sorunlardandır (Özel, 2025). Bu yoksullukla yüzleşen sınıfsal yapının içinde kentlerde yaşam sürdüren yaşlılar da yer almaktadır.

Yaşlılık, yaşamın son döneminde bireylerin diğer evrelere göre fiziksel olarak kapasite ve fırsatlarda ilerlemeden çok gerilemenin hâkim olduğu, fizyolojik ve ruhsal olarak değişimlerin oluş-

maya başladığı dönemi ifade etmektedir (Onur, 2014: 161; Sevindi ve Korkusuz, 2016: 195). Yaşlılık döneminde kişiler gündelik yaşam pratiklerini istedikleri ölçüde değerlendirme olanağından yoksun olabilmektedirler. Toplumda yaşlılar aktif olarak yaşamın gerisinde yer alan nüfusun içinde yer almalarından dolayı bağımlı nüfus içindedirler. Bağımlı nüfus ekonomik açıdan aktif rol oynayan nüfusun dışındakiler için kullanılmaktadır. Çoğunlukla üretmeyen 0-14 yaş grubundaki genç nüfus ile 65 yaş üzeri yaşlı nüfusu nitelikleme için bağımlı nüfus kavramı kullanılmaktadır (Sevindi ve Korkusuz, 2016). Bu noktada toplumda bağımlı nüfus olarak konumlandırılan yaşlılar, engelliler ve çocuklar olarak sayılan gruplardaki bireyler kendilerine sunulan hayatı yaşamakla mükelleftirler. Fakat yaşlı nüfus açısından durum biraz daha farklıdır. Nitekim kazanılmış olan bir statü ve elde edilmiş roller ışığında yaşamsal tecrübeye sahiptirler. Bilgeliğin en üst seviyesine ulaşan yaşlı bireyler hayatları boyunca edindikleri bilgileri gelecek nesilleriyle paylaşarak kültürel aktarım gerçekleştirmektedir. Bu şekilde torunlar kültürleri tanırken gelenek ve görenekler gelecek nesillere aktarımı sağlanmış olmaktadır (Çiçek vd., 2021: 373). Fakat gündelik yaşamın yoğun oluşu ve aile bireyleri ile yaşlıların kısıtlı vakit geçirmeleri bu süreci baltalamaktadır. Özellikle kent yaşamının yoğun ve yorucu olması kişilerin önceliklerinin değişmesine neden olabilmektedir. Bundan dolayı yaşlı bireylerle geçirilen zamanı sınırlı hale getirebilmektedir. Bu noktada yaşlıların arkadaşlarından ve komşularından ilgi görme, bilgi ve yeteneklerini paylaşma, öneriler sunma, yardım etme ve iş birliği içinde bulunma ihtiyaçların giderilmesinde önemli rol oynamaktadır (Çiçek vd., 2021). Örneğin, Townsend araştırmasında Londra'nın iç banliyösündeki en eski sokaklarda yaşlıların akrabalar, komşular ve arkadaşlarla dayanışmasının en güçlü olduğunu vurgulamaktadır (1957: 127).

Yaşlı bireylerin, kazanılmış olan statü ve rollerinde zamanla değişimler meydana gelmiştir. Geleneksel aile ortamında saygı duyulan ve işlevsel bir konuda yer alan yaşlılar, modern kentlerde bu konumlarını yitirmektedirler. Kentleşmenin hızına bağlı olarak, genç kuşakla ayrı kalma veya uzaklaşma sonucunda, duygusal bağlılığın, yaşlıya duyulan yakınlığın ve bunları teşvik eden yaşlıya karşı sorumluluklarda değişimler söz konusudur (Altunay ve Özkul, 2022). Modernleşme ve endüstri gelişimine kadar toplumların çoğunluğu kırsal kesimde geçerli olan değerleri benimsemektedir. Endüstrileşme süre-

cinden sonra sanayi ve kentleşme büyük bir ivme kazanmıştır. Bu nedenle kırsaldan kente göçler gerçekleşirken, kentleşme süreci hızlanmakla birlikte sosyal yapı ve ilişki dönüşüme uğramıştır. Artan göçlerin sonucu ise yaşlar arasındaki kuşak farkının artmasına, yaşlılarla iletişimin azalmasına ve toplumsal anlamda yaşlının değerinin ve öneminin azalmasına neden olmuştur (Duvan ve Davran, 2022: 1629). Böylelikle toplumda kuşaklar arası sınırların keskinleşmesine neden olabilmektedir. Geleneksel toplumda yaşlılara, gelecek nesilleri aydınlatacak ve sözcü niteliği taşıyacak bireyler olarak bakılırken modern toplumla birlikte yaşlı bireylerin tecrübelerine gerek kalmadığı söylenebilir. Bilginin her şekilde herkes tarafından kolayca elde edilmesi ve hayat tecrübelerinden değil yaşayarak öğrenilmesinden ötürü yaşlı bireylerin bilgi birikimlerinden faydalanılması azalmıştır. Toplum tarafından yaşlı bireylere sosyal hayatın dışında, kendi kabuğuna çekilmiş ve yalnızlaştırılmış, kendi mekânsal anlayışıyla birlikte olan bir hayat tarzı biçilmiştir.

Kent merkezlerinde yaşamını idame ettiren yaşlı bireylerin, yoksullukla karşılaşmaları halinde kentin birçok imkânlarından yararlanamadıkları görülmektedir. Geçimini kendi imkanlarıyla sağlayamayan 60 yaş üzeri bireyler yoksul yaşlı olarak ifade edilmektedir (Tufan vd., 2019). Yoksul yaşlılar kendi imkanları doğrultusunda yaşamlarını idame ettirmektedir. Yaşlılar çalışmaya enerjilerinin kalmaması, kolay hasatlıklara yakalanabilme, ulaşımında güçlük çekilmesi ve emek karşılığı alınan ücretin düşük olması gibi nedenlerden dolayı yoksulluk yaşadıkları söylenebilir. Aynı zamanda yaşlıların yoksullaşmasına neden olan kırdan kente olan göçlerin sonucu olarak olumsuzluklar, eşitsiz olan iş gücü piyasası, zamanında sigortasız çalışma ya da çalışamama gibi durumlar sayılabilir. Böylelikle yaşlı bireyler için kentin hızlı ve tüketim odaklı yaşamına dâhil olmak oldukça güç olacaktır ki yaşamlarını kenar mahallelerde devam ettirmek zorunda kalabilmektedirler. Aslında bütün bu mekanizmaların birbirine bağlı şekilde işlemesi sonucunda yaşlı yoksulluğundan kurtulmanın pek de mümkün olmadığını bizlere göstermektedir. Yapılan bu çalışmada da yoksulluk ve kentsel yoksulluğu üzerine sistematik ve bütünsel şekilde bilgi verilerek, kentsel yoksulluk içerisinde yer alan yaşlı bireylerin yaşadıkları sosyal sorunları literatürde yer alan bilgiler ışığında ortaya koyulmaktadır.

2.YOKSULLUK KAVRAMI

Yoksulluk, insanoğlunun toplumda varlığını hissettiğinden beri var olan bir olgudur. Gerek bireysel olarak gerekse de toplumsal olarak yoksulluk yaşanılmış ve yoksullukla baş edilme noktasında çabalar sarf edilmiştir. Bundan dolayı yoksulluk tarihi arka planı eskilere dayanan hem politik hem de akademik çevrenin tartışma konusu olarak gördüğü bir durumdur. Ekonomik, tarihsel ve toplumsal bir sürecin birikimi olan yoksulluk bugün ortaya çıkışından beri farklı görümlere ve olumsuz sonuçlara sahip olmuştur (Topgöl, 2013: 278). Kır-kent ayrımı yapmaksızın toplumsal bir sorun olarak kendini her dönemde ve şartlarda göstermiştir. Modern çağ öncesine bakıldığı zaman savaşlar, doğal afetler, salgın hastalıklar, terör, enflasyon, işsizlik, küreselleşme, açlık, devletin küçülmesi, yetersiz beşeri sermaye ve zorunlu olarak yapılan göçler toplumsal olarak yoksulluğa insanların maruz kalmasına neden olmuştur (Özgenç, 2015, 118). Aslında bireylerin ve toplumların nasıl ve ne açıdan yoksul oldukları üzerine düşünüldüğü vakit genel bir yoksulluk tanımlaması yapmak güç olacaktır. Zira toplumdan topluma yoksulluk tanımlaması, algısı ve anlayışı değişiklik göstermektedir.

Yoksulluğa dair genel bir çerçeve çizmek ve bir tanım yapmak gerekirse, yoksulluk büyük çoğunlukla maddi kaynaklı olan, kimi zaman ise kültürel kaynaklardan geri kalınması durumunu ifade etmektedir (Marshall, 2009: 825). Yoksulluk sadece gelir yetersizliği olmaktan ziyade insanların sağlıklarını, eğitim düzeylerini ve sosyal bütünleşmelerini de içine alan bir olgu olmaktadır. Toplumsal bir sorun olan yoksulluğun ortaya çıkmasına neden olarak göç, işsizlik, ayrımcılık, sağlığını kaybetme ve eğitim yetersizliği gibi faktörler gösterilebilir (Köse, 2018: 227). Bireyler yaşamları boyunca bu faktörlerle karşı karşıya kalabilmektedirler. Sosyal bir varlık olan insanoğlu, eğitim düzeylerinin düşük olmasıyla birlikte imkânlardan yoksunluk ve yoksulluk çekme olasılığı artabilmektedir. Aynı şekilde sağlığını kaybetmiş olan kişilerin kazanç elde edecek emek güçlerinin olmayışı yine onları yoksul bir hayat yaşamaya itebilmektedir.

Diğer bir yoksulluk tanımı ise, hane halkının kendileri açısından uygun olarak gördükleri düzeyde tatmin sağlamaya yetecek gelire sahip olamamaları veya asgari yaşam standardının gerektirdiği temel gereksinimlerin karşılanabilmesi için yeterli olacak miktarda gelirin elde edilememesi durumu şeklindedir (Bakır, 2019:

8). Sosyal açıdan yoksulluk ise, insanların yaşamlarına müsaade edecek yaşam koşullarını özgürce ve insana yakışır bir şekilde yaşayamama; kendilerine ve başkalarına karşı saygılı, sağlıklı, mutlu ve yaratıcı bir hayat sürdürebilmeleri noktasında gerekli en temel insani öğelerden ve olanaklardan yoksun olma durumudur (Koca, 2015: 7). Kısaca yoksulluğun, insan olmanın gerekliliği olan beslenme, sosyal aktivitelerde bulunma, eğitim ve sağlık hizmetlerinden faydalanma olanaklarından yoksun olma hali olduğu söylenebilir.

Yoksulluk çoğu zaman zengin karşısında fakirlik olgusu olarak konumlandırılmaktadır. Her defasında yoksulluk kavramı ekonomik anlamda doldurulmakla beraber alım gücüyle eş değer görülmektedir. Lakin yoksulluğa dair tanımlamalar farklılık göstermiş olduğu gibi farklı yoksulluk türleri var olmaktadır. Bakır (2019), “*Mutlak yoksulluk, göreceli yoksulluk; objektif yoksulluk ve sübjektif yoksulluk; gelir yoksulluğu ve insani yoksulluk, sosyo-ekonomik güçsüzlük; kırsal yoksulluk, kentsel yoksulluk ve ultra yoksulluk*” olarak yoksulluk türleri sayılabilir. Bu yoksulluk türlerinden en sık kullanılan ve yoksulluk sınırını belirleyen mutlak ve göreceli yoksulluktur.

Mutlak yoksulluk; yoksulluk hane halkı ya da kişilerin hayatını fiziksel olarak devamlılığını sağlamak amacıyla ihtiyaç duyduğu asgari tüketim düzeyidir. Bu bütçelemeyi sağlayan iki öncül bulunmaktadır. İlki, aile büyüklüğü ile en düşük miktarda tüketilecek mal ve hizmet gereksinimleridir. İkincisi ise, gereksinimleri karşılayacak harcama miktarının belirleyici olan mal ve hizmet fiyatlarıdır (Sipahi, 2005: 7). Hane halkının basit düzeyde temel ihtiyaçlarını (beslenme, giyim, barınma gibi) karşılayabilme durumudur.

Göreceli yoksulluk, yoksul olan hane halkı toplumda var olan imkân ve fırsatlara göre ortalama bir gelire sahip olup hane halkı ya da birey arasındaki gelir kaynaklarına sahip olma gücü arasında oluşan açıklığı ifade etmektedir. Göreceli yoksullar, tamamen yoksul olan bir kesimi oluşturmaktan öte asgari yaşam seviyesini yakalamış olsalar da ortalama refah seviyesinin altında olan kesimdir. Bu gruplar temel gereksinimlerini kısmen karşılayabilirler bile eğitim, sağlık, altyapı, sosyo-kültürel katılım ve konut kalitesi açısından yeterli bir profil çizememektedirler (Kule, 2004: 9-10). Göreceli yoksulluk, bireylerin yaşam koşullarına vurgu yapmaktadır.

Genellikle toplumda yoksulluk, sadece yeterli paraya ulaşamama veya başka şeylere erişim engeli olarak görülse de başkalarının normal

kabul ettiği deneyimler, fırsatlar, hizmetler ve ortamlar gibi pek çok şeyden yoksun olarak yaşamlarıdır. Yoksulluk, kişisel ve ailevi gelişimi, sosyal hayata katılımı ve sosyal uyumu zora sokabilmektedir (Duffy, 2020: 2). Yoksulluk içinde yaşam sürdüren kişiler, yoksulluğun getirmiş olduğu dezavantajla birlikte sosyal dışlanmaya, hayati zorluklara ve toplumsal sistemi içinde yer alan olanaklardan da yararlanma noktasında sorunları yaşamaya maruz kalabilmektedirler.

3. KENTSEL YOKSULLUK

Toplumsal hayatın hızlı bir şekilde akıp gittiği, değişimin ve dönüşümün olduğu, sosyal ve ekonomik anlamda imkânların elverişli hale geldiği yerler olan kentler, insanların yaşam alanlarını kurduğu mekânlardır. Kentlerin çekici unsurları insanlara kent yaşamını cazip kılmaktadır. Eğitim, barınma, sağlık, sosyal ihtiyaçlara kolay erişim, serbest zaman geçirme olanakları vb. birçok imkânlar kent merkezlerinde yer alır fakat kentlerin homojen bir yapısı olmayışından ötürü bu imkânlara erişim de her birey için aynı olamamaktadır. Buradan hareketle kent mekânları ayrışmanın, sınıfsal yapının, gündelik hayat pratiklerinin ve sosyal ilişkiler ağının farklı olduğu yerlerdir.

Tarımsal dönüşüm sonucunda geçimini sağlamakta güçlük çeken insanlar, çözümünü kente göç etmekte bulmuşlardır. Bu göçler kent merkezlerinde düzensiz istihdam ve düşük ücretler karşılığında çalışma durumunu ortaya çıkararak kentsel yoksulluğun iç dinamiklerini oluşturmaktadır. Kırsal kesimde var olan birincil sosyal ilişkilerin sağladığı dayanışmadan yoksun kalma, kentsel hayattaki belirsizlik ve yalnızlık hissi birleşince yoksulluk daha da derinleştirmektedir. Bundan dolayı kentsel yoksulluk, yoksulluğun ve sefaletin en yoğun yaşandığı mekânları ve bu durumun ilişkisel gerçekliğini ifade etmektedir.

Ücret düzeylerinin düşük olması, toplumsal hizmetlerin ticari hale gelerek ücretli hale gelmesi, çalışan kesimi yoksulluk altına çekerken; işsizler, çocuklar, yaşlılar, engelliler, kadınlar ve gençler ev içi emeği ücretsiz olan kesimler olması bakımından yoksulluğun en alt düzeyinde yer almaktadır (Kentleşme Şûrası, 2009). 19. yüzyıl ile birlikte tarım toplumundan sanayi toplumuna geçilmesiyle kentleşme ve bireyselleşme dayanışma ruhunu ortadan kaldırmış, sosyal ilişkilerin zayıflamasına olanak vermiştir. Böylelikle, çeşitli biçimlerde piyasa ve rekabete uyum sağ-

layamayan bireyler ve gruplar toplumsal hayatın dışına itilmiş, hızla yoksullaşmış ve ekonomik hayattan dışlanmışlardır (Arık, 2020: 73-74).

Kentler, sosyal hayatta yaşanan değişimleri gözlemlemek ve kentlerde meydana gelen küreselleşmenin etkilerini hem bireysel hem de toplumsal ölçüde net olarak gözlemlenen ideal ortamlardır. Kent merkezlerinde yaşanan zengin ve yoksul olgular birlikte görülebilmektedir. Nitekim kentler, bütün dünyadan gelen fikirlerin ve daha iyi yaşam arzusunun toplandığı mekânlardır (Buffoni, 2010: 318-322). Modernleşme, kentleşme, kapitalizm ve bu öncüllere dayalı olarak gelişen sınıfsal eşitsizliklerin getirdiği bir sorunsal olarak kentsel sorun gündemde tartışma konusudur (Özel, 2025).. Farklı biçimlerde ortaya çıkan kentsel yoksulluk, bütün toplumlar da gözlemlenmekle birlikte özellikle az gelişmiş toplumlar da ciddi bir sorun haline gelmektedir. Kentsel yoksulluk, kent mekanına özgü bir olgu olmakla beraber bir kentin sunduğu hak ve imkânlarla o kent sakinlerinin ne ölçüde erişebildiği kent yoksulluğu düzeyinin belirlenmesinde önemli bir gösterge niteliğindedir. Ayrıca eğitim, sağlık, barınma, güvenlik ve sosyal olanaklardan yararlanma gibi temel gereksinimlerin karşılanamıyor olması da kentsel yoksulluğunu derinleştirdiği söylenebilir. Böylelikle bu imkânlarla ulaşamayan kentte yaşayan her birey 'kentsel yoksul' olarak kabul edilmektedir (Sipahi, 2005).

Kentsel yoksulluk, kentleşmenin yaygınlaşmış olması ve bireyselliğin hâkim bir hal almasıyla beraber tarif edilen sanayi toplumlarının gelişmesiyle kendini gösterdiği düşünülen bir yoksulluk sorunudur (Ak, 2016: 303). Bireylerin kent yaşamına uyum sağlayamama ve kentleşme sürecine aktif katılım gösterememe sonucunda oluşan herkesi ilgilendiren sorunlar ortaya çıkmaktadır (Çerçi ve Güneş, 2024). Kapitalist kentlerde meydana gelen mekânsal ayrılmalar kentlerde yoksulluk adına çekilen bir fotoğrafı ve kentsel sorunların net bir şekilde görüldüğü yerlerdir. Kentlerde bireyler yaşamak adına kendilerine kent mekânlarının imkân verdiği ölçüde sosyal ilişkiler ve kültürel bağlamda hayat kurmaktadır. Mekanlar, yalnızca fiziksel ihtiyaçların üretim araçlarıyla giderildiği değil, aynı zamanda toplumsal ilişki ve ağ örgüsüyle beraber sosyal alanı ifade etmektedir (Yırtıcı, 2005). Bundan dolayı mekânsal olarak ayrışmanın ürettiği ilişki ağlarıyla kişiler kendilerine oluşturdukları dünyanın toplumsallığını yaşamaktadırlar.

Bourdieu'nun habitus kavramsallaştırması bireylerin kültürler ya da alt kültür içerisinde yaşamları sonucunda zihinlerinde sahip olduğu bilgi birikimini anlatır. Kişilerin sosyal çevrelerinde veya toplumsal formasyon içinde varlık imkanları pratiklerini şekillendiren habituslarını üretmektedir. Habituslar, belirli bir yerdeki toplumsal deneyimlerimiz olmasının yanında zihnimizde taşıdığımız (dil, etnisite...) eğilimlerdir. Böylelikle içinde yaşanan habitus kişilerin içinde yer aldığı toplumsal bağın etkisini harekete geçiren bilişsel ve güdüsel bir mekanizma halini almaktadır (Palabıyık, 2011). Bireyler arasında hemşerilik, akrabalık bağı, komşuluk, güven duygusu hâkimiyeti gibi iç içe geçmiş bir ilişki-sellik söz konusu olmaktadır. Kent merkezine uyum ve adaptasyon sorununu ortaya çıkarmakla birlikte kendi yaşamsal mekânlarına bağımlı kılmaktadır. Bu bağımlılık kent mekânlarında kentsel yoksulluk yaşanmasını kuşaklara aktarımını gündeme getirmektedir. Gerekli olan kent sosyal yaşantısından uzak olan, eğitimde ve sağ-lıkta yetersizlik yaşayan, suç işleme noktasında yatkınlıklar sergileyen bireylerin yaşam alanları genellikle yoksul kent mekânları olmaktadır. Bu olumsuzluklar sonucunda sınıfsal farklılıkların kentlerde derinleşmeyi de beraberinde getirdiği söylenebilir.

Küresel ekonomik alandaki değişimler neticesinde, daha önce yoksul olarak görülmeyen grupların yoksul hale dönüşmesi, bu yoksulluğun kalıcı olması ve söz konusu olan kitlelerin sosyal ve mekânsal anlamda dışlanmasıdır. Bu gruba dâhil olup kentsel yoksul olarak sınıflandırılan bu insanlar, ABD kentlerinde ve bazı ülkelerde küresel kent olarak adlandırılan metropol-lerde 'sınıf-altı yoksulluğu' olarak da ifade edilmektedir. Bu sınıf-altı bireyleri, düzenli bir işe sahip olmayan ya da herhangi bir işi olmayan, devlet yardımlarına muhtaç ve bağımlı, suç işleme oranları yüksek, mekânsal olarak barınacak yeri olmayan ya da kötü şartlar altında yaşama tutunan bir kitledir (Saçlı, 2019: 11-12). Böylelikle, kent merkezlerinin her ne kadar sanayi toplumu özelliği gösterdiği söylene de her insan için aynı şartları sağlamadığı aşikârdır.

4. KENTSEL YOKSULLUKTA KAYBOLAN YÜZ: YAŞLILAR

Yaşlılık, insan yaşam döngüsünün bebeklik, çocukluk, yetişkinlik gibi temel evrelerinden biri olup, her bireyin kaçınılmaz şekilde deneyimlediği bir süreçtir. Bireyin yaşamsal serüveninde hangi fizyolojik dönemi yaşarsa yaşasın belirli

olumsuz olumlu yönlerini de beraberinde getirmektedir. Fakat yaşlılık evresinde olan bir bireyin gerek yaşamsal tecrübesi gerekse de hayattan aldığı kültürel, dini, çevresel, sosyal öğretiler hayatının şekillenmesinde önemli rol üstlenmektedir. Fakat yaşlılık, çevreye uyum sağlamanın azaldığı, fiziksel görünümünün ve güç kaybının olduğu, hastalıkların artış gösterdiği ve işlevlerin azaldığı bir dönemi ifade etmektedir (Ünal, 2019: 277). Bu nedenle yaşlılık, birey açısından geri dönüşün mümkün olmadığı ve yaşamın son evresine yaklaşıldığı bir süreç olarak algılanmaktadır. Toplumsal dönüşümün hız kazandığı günümüzde ise, bu dönemin telafisi güç bazı sorunları beraberinde getirdiği görülmektedir. Fakat yaşlıların karşılaştığı zorluklar sadece yaşlanmanın biyolojik sonuçlarıyla sınırlı kalmamaktadır. Kimi zaman çevresel, sosyal ya da yapısal koşullar da istemsiz şekilde yaşlıların yükünü artırmakta ve savunmasız kılabilmektedir.

Yaşlı olarak kabul edilen 65 yaş ve üstündeki kişilerin oluşturduğu nüfus, 2019 yılında 7 milyon 550 bin 727 kişiyken son beş yılda %20,7 oranında artarak 2024 yılında 9 milyon 112 bin 298 kişi olmuştur. Yaşlı nüfusun genel toplam nüfus içindeki oranı ise 2024 yılında %10,6'ya yükselmiştir (TÜİK, 2025). Bu durum yaşlılığa verilmesi gereken önemi göstermektedir. Fakat genel itibarıyla yaşlı bireyler; *"...bakıma muhtaçlık başta olmak üzere, sağlık sorunları ve düşük gelir düzeyi, yalnızlık ve kimsesizlik, ekonomik ve sosyal kaynaklara ulaşmada zorluk, toplumsal ayrımcılık ve yaşlı bireylere karşı işlenen bireysel ve toplumsal suçlar, plansız büyüyen ve kalabalıklaşan kentlerde yaşamının getirdiği zorluklar, küresel krizin mali ve kültürel etkileri, yaşanan göçler ile teknolojiye her geçen gün meydana gelen hızlı değişimlerin yaşlı bireylerin yaşamında meydana getirdiği zorluklar ve uyum sorunu, sosyal politikadaki eksiklikler ile yaşlı istismarı, barınma sorunu, beslenme sorunu ve sosyal izolasyon..."* (Danış, 2009: 70) gibi sorunları yaşamaktadırlar.

Her yaşlı birey aynı sosyal hayatı paylaşmamakta ve aynı sınıfsal yapının içerisinde yaşamsal faaliyetlerini sürdürememektedir. Yaşlılık deneyimleri bireylerin yaşadıkları mekan, eğitim düzeyi, ekonomik güç ve sosyal ilişki ağı gibi değişkenlere bağlı olarak farklılıklar gösterebilmektedir. Bu değişkenler sadece yaşlı bireylere özgü değil, bütün kentlilerin sosyal yaşamını etkileyen temel faktörler olmakla beraber söz konusu olan yoksunluk ve eşitsizlik yaşlılarda

daha belirgin ve derin etkiler yaratmaktadır. Özellikle Türkiye'de kentlere olan düzen göç, yoksul olan bireylerin kent merkezlerinden uzakta ikamet etmelerini ve gecekondu olarak ifade edilen mahalleleri yaşam alanı olarak belirlemelerini beraberinde getirmektedir. Kent merkezinden hayli uzakta olan bu mekânlar kentin imkânlarından da yararlanma noktasında yoksundur. Bu dezavantajlı durumdan yaşlı bireyler, diğer yaş gruplarına kıyasla daha fazla etkilenmektedir. Yaşlıların yaşadıkları çevre, yaşlıların özerkliğini ve bağımsızlığını korumalarına destek sağlayabilir ve büyük ölçüde yaşlıların sosyoekonomik, fiziksel ve sosyal durumlarına bağlıdır (UN-HABİTAT³, 2020). Kent merkezinden uzaklık, yetersiz ulaşım imkanları, hizmetlere erişimde güçlükler yaşlı bireylerde sosyal bir izolasyon yaşanmasına sebebiyet verebilir. İleri yaşlar genellikle roller, yetenekler, fiziksel ve sosyal ortamlarda değişikliklerin yaşandığı bir dönemdir. Sosyal izolasyon, bu yaşam evresinin bir parçası olabilirken, aynı zamanda sağlık ve refahı olumsuz yönde etkileyen bir deneyimdir (Hand vd., 2017). Dezavantajlı grup içinde yer alan yaşlı bireyler ise, sosyal yaşamın gerisinde kalarak oluşturdukları yaşam alanları içinde hayatlarına devam etmek zorunda kalabilmektedirler.

Türkiye'de 1990'lı yıllarda Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden terör kaynaklı zorunlu göçler yaşanmıştır. Böylelikle bu zorunlu göçte gençlerle beraber yaşlılar da kentlere göç etmişlerdir. Zorunlu göçle kent merkezlerine gelen gençler köylerine dönmek istemezken yaşlı bireyler geri dönme arzusunu gütmektedirler (Tekten Aksüremeli, 2017: 705). Böylelikle yaşlılar alışık oldukları yaşam tarzına dönmeyi, kültürlerini yaşamayı, sosyal ilişkilerini, komşuluk bağlarını devam ettirmeyi ve en çok da memleket hasreti gütmeyi sonlandırmak istemelerinden ötürü yurtlarına dönmeyi istemektedirler. Bauman'ın (2018: 10) dediği gibi akışkan modern toplumda yaşam, gerçek hayatta oynanan kötü ve sinsi bir sandalye kapmaca oyunudur. Yarışmadaki esas ödül, yok edilenlerin safına atılmaktan kurtulmaktır. Bazı noktalarda kentin kalabalık ve hızlı hayatına uyum sağlamaktan geri kalan yaşlılar, bu hızlı hayata yetişmekte zorluk çekmektedirler. Bundan ötürü kendilerini rahat ve ait hissedecekleri eski mekânlarına dönmekte fayda görmektedirler. Yaşlı bireyler iç göç neticesinde kırsal alanda kurdukları akrabalık, akran, komşu, arkadaş ilişkisinden kent mer-

³ The united nations program for human settlements.

kezlerinde yoksun olmaktadır. Kente geldikleri yerler genel itibarıyla kent yoksulluğunun yaşandıkları yer olması hasebiyle bu yalnızlık ve toplumdan izole yaşam kendini daha fazla hissettirir olmaktadır. Zira bir kültürün odağından kopup gelmek yabancılaşmayı da beraberinde getirmektedir. Yeni bir toplumsal bağ kurmak ve toplumsallaşmak yaşlı bireyler açısından oldukça zor bir durum olarak karşılırlarına çıkmaktadır.

Kentler, üzerinde yaşadığı nüfusun kültürel yapısını yansıtmaktadır ve zamansal süreçte değişimi, üretimi de beraberinde getirmektedir. Hızlı ve değişken özellik gösteren kent mekânları, toplumsal bağlamda yaşlıların statülerinde değişimlerin görülmesine neden olmaktadır. Yaşlanan bireyler toplumsal değişim hızlandıkça önemini ve değerini kaybeden toplumsal rol ve statülerine bağlı olarak sosyal açıdan geri çekilme sürecine dâhil olurlar. Böylelikle bu geri çekilme sonucunda sosyal etkileşimleri azalacak aynı zamanda toplumsal değişime ayak uydurmaları gittikçe zorlaşacaktır ve bu durum yaşlı bireyleri yalnızlaşmaya itecektir. Yalnızlık ise, her birey adına kaygı verici bir olgu olmasının yanı sıra yaşlı bireyler adına daha güç bir durumdur (Ergun ve Dericioğulları Ergun, 2020: 123-124).

Kentleşme ve sanayileşmenin gelişmesiyle beraber ailenin işlevinde de değişimler meydana gelmektedir. Kentleşme ile aile ilişkileri zayıflamış, geleneksel ve sosyal bağlar zayıflamaya başlamıştır. Sanayileşme ve kentleşmenin sonucu olarak çözölen aile ilişkilerinde yaşlıların statülerinde yoksunluklar söz konusudur. Sanayi önce toplumlarda toprak sahibi olan yaşlılar, ekonomik ve siyasi gücü elinde bulunduranlardır. Günümüzde bu yapı değişmiş, yaşlıların bilgi birikimi değerini yitirmeye yüz tutmuştur (Ünal, 2019: 284-285). Eşini kaybetmiş ya da boşanmış olan yalnız yaşlılar, çeşitli mağduriyet, mutsuzluk ve duygusal açıklıkla karşı karşıya kalabilmektedir. Yaşlı nüfus, gelir, eğitim seviyesi gibi niteliklerine göre değişkenlik göstermekle birlikte yalnızlaşmakta, yoksullaşmakta, sosyal, kültürel ve hukuki açıdan bağımlı hale gelebilmektedir (Kalaycı ve Özkul, 2018: 103). Özellikle kent merkezlerinde sosyal hayatın hızlı aktığı ortamlarda yaşlılar görünmez hale gelebilmektedirler. Zira kentsel yoksulluk onları kendi habituslarına sıkıştırarak sosyal yaşama dahil olmalarını sınırlandırabilmektedir. Kent yaşamı dinamikleri olan aktif çalışma hayatına dahil olma, ekonomik yeterliliğe ulaşma ve aile üyelerine gerekli vakti ayırma kişilerin gündelik yaşam pratiklerini

belirlemede ve yoğunlaştırmaktadır. Böylelikle yaşlı bireyler kent yaşamından uzaklaşmakta ve yalnızlıklarını belirgin şekilde hissederek hale gelebilmektedir.

Yaşlı bireylerin kent merkezlerinde yalnızlaşmasına neden olan bir diğer konu ise kentsel dönüşümlerdir. Yaşlı bireyler genel itibarıyla kendi evlerinde yaşlanma, kendi ortamlarında yaşlılık evrelerini geçirmeyi istemektedirler. Yaşlıların yaşadıkları konutu değiştirmeden, bakımevi, huzurevi gibi kurumlara taşınmadan kendi mekânlarında yaşam sürmeyi ve yaşlılıkla gelen ihtiyaçlara da cevap verecek şekilde olması "*yerinde yaşlanma*" kavramı olarak tanımlanmaktadır ve kentsel dönüşümde yaşlıların hayattan istediklerini açıklamaktadır. Yerinde yaşlanma yaşlıların tutumlarını, motivasyonlarını ve deneyimlerini ortaya çıkaracak ve şehirlerin nasıl değiştiği ve bu değişikliklerin yaşlılıkta günlük yaşam kalitesine olumlu ve olumsuz katkıları hakkında bilgi vermektedir (Scharf vd., 2003; Newman, 2003; Phillipson, 2007). Yerinde yaşlanma, yaşlılar tarafından tercih edilmekte ve hoşnut oldukları bir durumdur. Lakin kentsel dönüşümle beraber yaşlılar ya başka konutlara ya da başka çevrede yaşamak zorunda kalabilmektedir. Gecekondu da yaşayan yaşlılar kat karşılığı verdiği evlerinde yaşamaya devam edebilirlerken bu durum akranlarından, arkadaşlarından ayrılarak yalnızlaşmayı beraberinde getirmektedir. Konut değişimiyle birlikte hukuki işlemler, taşınma, yeni konut bulma, ekonomik anlamda farklı giderlere sahip olma gibi durumların (Tekten Aksürmeli, 2017: 713-714) yaşlıların kentsel yoksulluk yaşadıklarının göstergesidir. Zira kentte yaşayan bütün yaşlı bireyler aynı sosyal problemlerle karşılaşmamaktadırlar ve aynı etki alanına sahip değildir. Bundan dolayı kentsel yoksulluk içerisinde kaybolan yaşlılar kendi mekânlarında yaşlanmayı arzulamaktadır. Dezavantajlı bir grup içinde yer alan yaşlı bireyler, toplum içerisinde kendilerini bir gruhun içinde konumlandırmalarından öte kendi kimliklerini oluşturma derdinde, ama bu durum kişilerin kendine ve toplumsala yabancılaşmasına neden olabilmektedir (Topçuoğlu, 2010: 30).

Kentsel yoksulluk içerisinde olan yaşlıların işgücü piyasasında yaşadıkları eşitsizlik bu yoksulluğu katmerli hale getirmektedir. Yaşlılık döneminde bireyin çalışma hayatına ya hiç dâhil olmaması ya da çalışma koşullarındaki eğretiliğin bir sonucu olarak yoksulluk baş göstermektedir. Dolayısıyla bireylerin gençlik dönemlerinde kayıt dışı çalışmaları sonucunda sosyal sigorta

primleri ödenmemiş olması yaşlılık döneminde yapısal sorunları doğurmaktadır. Prim ödenmemiş olması kişilerin emekli olamamasına veya düşük düzeyde emeklilik geliri elde etmesine neden olurken, bireylerin geçimlerini sağlamak için çalışmak zorunda kalmalarına yol açmaktadır. Netice itibarıyla yaşlıların, hem emekliliklerinin gecikmesine hem de çalışma hayatlarında derin yoksulluklar yaşamalarına neden olmuştur (Karadeniz ve Durusoy Öztepe, 2011: 92).

Günümüz toplumlarının vazgeçilmez bir gerçeği olan teknoloji kullanımı bütün yaş gruplarına hitap etmektedir. Olumlu perspektiften bakılacak olursa internet birçok noktada bireylerin yaşamını kolaylaştırmak adına çok çeşitli imkânlar sunmaktadır. Bu imkânlardan bir tanesi de evden dışarı çıkmaya gerek kalmadan e-ticaret olarak adlandırılan sistem aracılığıyla alışveriş yapılmasıdır. Bu yeni dönem ticaret sistemine dâhil olmanın da gerekleri bulunmaktadır. Evvela internet kullanımına uygun cihazlara sahip olmakla beraber bu cihazların kullanım bilgisine de kullanıcı bireylerin ihtiyacı vardır. Bu noktada herkesin çok talep ettiği bu sistem ağına ulaşmada sorun yaşayan kitlelerden bir kısmını da kent yoksulu içerisinde varlığını sürdüren yaşlı yoksullar oluşturmaktadır.

Özellikle kentsel mekânlarda yaşamlarını idame ettiren yaşlı bireyler, '*yaşçılık*' (ageism) yani yaşa bağlı ayrımcılıkla karşı karşıya kalma durumlarının somut örneklerini salgın döneminde sıkça görmüştür. Dijital çağ adı verilen günümüz toplumlarındaki bireyler yaşamsal pratiklerin, kimliklerini, ilişkilerini, rollerini ve etkileşimlerini siber mekâna taşımaktadırlar. Bu durum, bireylerde sanal kimlik ve statü edinme arayışı ile görünürlük çılgınlığını yaşamlarının vazgeçilmez bir parçası haline getirdikleri söylenebilir. Bireyler, bütün gündelik hayat pratiklerini ve yapıp ettiklerini sanal gerçeklikte var etme yolunda olmaları yaşlı bireylerin bu dönemde onlara malzeme olmasını beraberinde getirmiştir (Kaya, 2020: 2). Burada her ne kadar yaşlı bireyler adına olumlu bir uygulama geliştirilmiş gibi görülse de arka planda yaşlı bireylerin ayrımcılığa maruz kaldığı görülmektedir. Toplumda sosyal bir dışlanma ve sosyal hayatın ötesinde olan yaşlılar, kendilerine dair yapılan böyle uygulamalar nedeniyle diğer bireyler tarafından tepkilerle karşılaşmaları muhtemeldir.

5.SONUÇ

Yoksulluk, gelişmiş ya da az gelişmiş toplumlar fark etmeksizin bütün toplumlarda yaşanan bir

olgudur. Fakat toplumların bu yoksulluğa karşı aldıkları önlemler ve buldukları çözümler farklılık göstermektedir. Bireylerin yaşadıkları yoksulluk mekânsal, kültürel, ekonomik temelli diyebileceğimiz farklı temellendirmeler neticesinde var olmaktadır. Bu nedenden ötürü bireylerin yaşamsal faaliyet alanları da bu parametreler doğrultusunda şekillenmektedir. Bir dönemler toplumun mihenk taşı oluşturduğu düşünülen yaşlı bireyler, modern toplumsal dönemle birlikte yoksulluk altında ezilen nüfus olmaktadır, özellikle kent mekânlarında yaşayan bireyler açısından bu durum fazlaca hissedilir vaziyettedir.

Literatür çalışması sonucunda elde edilen verilerin ışığında kent merkezlerinde yaşayan yaşlı bireylerin çoğunlukla bakıma muhtaçlık, sağlık sorunları, yalnızlık, toplumdan izole hayat, kimsesizlik, sosyal kaynaklara ulaşmada zorluklar, ayrımcılık, damgalanma, evinden edilme, suç, güvenlik ve eşitsizlik gibi sorunlar sayılabilir. Fakat kentsel yoksulluk içerisinde yaşayan yaşlı bireylerde bu durum daha fazla yaşanmakta ve yoksulluk kendini hissettirir olmaktadır. Evvela yaşlıların yaşadıkları konut ve mekânla yoksulluk başlayarak diğer sorunlar baş göstermektedir. Kentlerde yaşam sürdüren yoksul kişiler merkezden uzakta ekonomik durumların elverişli olduğu mekanları yaşamak adına tercih etmektedirler. Kent merkezinden uzak olan bu yerler kent imkanlarına erişim ve ulaşmada sorunlar meydana getirebilmektedir. Özellikle hassas grupta yer alan yaşlı nüfus için merkezlerden uzak kalmak sağlık, sosyal izolasyon, sosyal aktiviteye katılamama gibi durumlar ortaya çıkarmaktadır. Kent yaşamı hız ve çalışma odaklı olmasından dolayı aile bireyleri yaşlı bireylere ayırdıkları zaman da kısalmaktadır. Bu durum yaşlıların sosyal hayatın dışında kendi yaşam dünyaları ölçüsünde seyretmektedir. Özellikle kırdan kente göç etmiş olan yaşlıların kent mekanlarına uyum ve adaptasyon sorunu yaşadıkları da bilinmektedir. Böylelikle dezavantajlı olan yaşlıların yoksulluk yaşamları onları çoklu şekilde dezavantaj yaşadıklarını göstermektedir.

Sonuç olarak toplumlar homojen bir yapıya sahip olmamakla beraber farklı yaş gruplarını bünyesinde barındırmaktadır. Bu tebaa içerisinde yoksul yaşlılar modern kent mekânları arasında sıkışıp kalmış ve akıp giden hayatın bir köşesinde yer almaktadır. Yaşlı sorunlarını gündeme getiren ve çözüm odaklı olacak olan yeni araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Aynı zamanda yoksul yaşlılara yönelik devlet politikaları güçlendirilebilir, kent planlamasında yoksul

yaşlı nüfus göz önünde bulundurulabilir, sosyal destekle iletişim ağları geliştirmeye yardımcı projeler geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, R., & Yusufoglu, Ö. Ş. (2012). Türkiye’de yoksulluk olgusu ve toplumsal yansımaları. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 76-117.
- Ak, M. (2016). Toplumsal bir olgu olarak yoksulluk. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (54), 296-306.
- Altunay, Z., & Özkul, M. (2022). Geçmişin değeri günün sosyal problemi: Yaşlılık ve modern toplumda yaşlı bakımı. *Visionary E-Journal/ Vizyoner Dergisi*, 13(35).
- Arık, F. (2020). “Neoliberal dönemde kentsel yoksulluk”, *Sosyal Problemler Sosyolojisi*, Ed. Mehmet Çakır & Fatih Kahraman, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bakır, M.A. (2019). *Kentsel Yoksullukla Mücadelede Sosyal Belediyecilik Faktörü ve Bir Uygulama; Belediyelerin Gıda Yardımlarının Memnuniyeti Analizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bauman, Z. (2018). *Akışkan Hayat*, (Çev. Akın Emre Pilgir), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Buffoni, L. (2010). Küreselleşmiş koşullarda yoksulluğu yeniden düşünmek. *Sosyoloji* içinde Ed: A. Giddens. Çev. G. Altaylar, 317-326, İstanbul: Say Yayınları.
- Çerçi, R., & Güneş, M. (2024). Kent yoksulluğu temelinde mekânsal ayrışma: Hatay/Dağ (Aydınlıkevler) mahallesi örneği. *Journal of Politics Economy and Management*, 7(1), 1-20.
- Çiçek, B., Şahin, H., & Erkal, S. (2021). Yaşlıların aktif yaşlanma tecrübeleri: Nitel bir çalışma. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17(33), 369-397.
- Danış, M. Z. (2009). Türkiye’de yaşlı nüfusun yalnızlık ve yoksulluk durumları ve sosyal hizmet uygulamaları açısından bazı çıkarımlar. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 20(1), 67-84.
- Duffy, K. (2020). what is poverty and how to combat it? <https://www.eapn.eu/wp-content/uploads/2020/04/EAPN-Poverty-Explainer-Web-1-4331.pdf>, Erişim Tarihi: 31.05.2025.
- Duvan, E. K., & Davran, M. K. (2022). Tarihsel süreçte yaşlının toplumsal statüsü. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 9(86), 1625-1632.
- Ergun, C. E. & Ergun, A. D. (2020). Harvey’in mekân tartışmaları ekseninde yaşlıların gözünden kentsel dönüşüm. *Akademik Hassasiyetler*, 7(14), 121-145.
- Es, M., & Ateş, H. (2004). Kent yönetimi, kentleşme ve göç: sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (48).
- Hand, C., Retrum, J., Ware, G., Iwasaki, P., Moaalii, G., & Main, D. S. (2017). Understanding social isolation among urban aging adults: Informing occupation-based approaches. *OTJR: Occupation, Participation and Health*, 37(4), 188-198.
- https://unhabitat.org/sites/default/files/2021/04/report_egm_ageing_and_inclusion.pdf, Erişim Tarihi: 26.11.2025.
- Kalaycı, I. & Özkul, M. (2018). Modernleşme sürecinin toplumsal mağdurları olarak yaşlılar: Türkiye’de yaşlı istismarı ve ihmali. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 43, 92-119.
- Karadeniz, O. & Öztepe, N. D. (2013). Türkiye’de yaşlı yoksulluğu. *Çalışma ve Toplum*, 38(3).
- Kaya, M. (2020). Koronavirüs salgınında yaşlılar nasıl hedef haline geldi? *Seta Perspektif Dergisi*, 271, 1-4.
- Kentleşme Şûrası, (2009). *Kentsel Yoksulluk, Göç ve Sosyal Politikalar Komisyonu Raporu*, Ankara. <https://webdosya.csb.gov.tr/db/kentges/editordosya/kitap7.pdf>, Erişim Tarihi: 31.05.2025.
- Koca, M. (2015). *Kentsel Yoksulluk Yoksul Yardımları ve Dışlanma (Sivas Merkez İlçe Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Köse, B. (2018). *Sosyal Bir Problem Olarak Yoksulluk*, (edit. Nurşen Adak). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Kule, H. (2004). *Kentsel Yoksulluk ve İzmit’te Yoksulluk Yansıması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Marshall, G. (2009). *Sosyoloji Sözlüğü*, (Çev. Osman Akınhay ve Derya Kömürcü), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Newman, K. (2003). *A Different Shade of Gray*. New York: New Press.

- Onur, B. (2014). *Gelişim Psikolojisi: Yetişkinlik, Yaşlılık, Ölüm*, Ankara: İmge Kitapevi.
- Özel, M. (2015). Kentsel yoksulluk ve Türkiye’de yerel yönetimlerin işlevleri. *İdealkent*, 6(16), 155-181.
- Özgenç, N. (2015). Sürdürülebilirlik temelinde yoksulluk kavramının yeniden yorumlanması: Yoksulluk düğümü. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 35.
- Palabıyık, A. (2011). Pierre Bourdieu sosyolojisinde “habitus”, “sermaye” ve “alan” üzerine1. *Liberal Düşünce Dergisi*, 62, 1-21.
- Phillipson, C. (2007). The ‘Elected’ and the ‘excluded’: sociological perspectives on the experience of place and community In *Old Age. Ageing and Society*, Null, (pp 321-342).
- Saçlı, A. (2019). Türkiye’de kentsel yoksulluk olgusu üzerine bir değerlendirme. *Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi*, 2(2), 1-21.
- Scharf, T., Phillipson, C., Smith, A., & Kingston, P. (2003). *Growing Older in Socially Deprived Areas. Help the Aged*, London.
- Sevindi, C., & Korkusuz, A. G. T. (2016). Türkiye’de yaşlı bağımlı nüfusun gelişimi, II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu, 12-14 Ekim.
- Sipahi, E. B. (2005). *Yoksulluğun Küreselleşmesi ve Kentsel Yoksulluk: Ekonomik ve Sosyal Boyutlarıyla Konya Örneğinde Yoksulluk*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Tekten Aksürmeli, Z. S. (2017). Yaşlılık ekseninde Türkiye’de iç göç ve kent. *Akademik Bakış Dergisi*, 64(1), 703-716.
- Topçuoğlu, A. (2010). *Türkiye’de Aile Değerleri Araştırması*, TC Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Araştırma Serisi.
- Topgöl, S. (2013). Türkiye’de yoksulluk ve yoksulluğun kadınlaşması. *Cumhuriyet University Journal of Economics & Administrative Sciences/Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(1).
- Townsend, P. (1957). *The Family Life of Old People*. London: Routledge.
- Tufan, İ., Kılavuz, A., Özgür, Ö., Ayan, F. S., Gürdal, F. Y., & Engin, B. (2019). Türkiye’de gerontoloji atlası: yaşlı yoksulluğu ve yalnızlık üzerine bulgular. *Geriatrik Bilimler Dergisi*, 2(1), 1-7.
- TÜİK (2025). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yasli-lar-2024-54079>, Erişim Tarihi: 31.05. 2025.
- UN-HABİTAT (2020, Kasım). *"Cities for all: Ageing and Inclusion"*. EUSKAL HIRIA KONGRESUA
- Ünal, V. (2019). Modernleşme sürecinde yaşlılık düşüncesini değiştiren olgular-toplumsal yaşamın kıyısında kalan yaşlılar. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 43(2), 275-298.
- Yırtıcı, H. (2005). *Çağdaş Kapitalizmin Mekansal Örgütlenmesi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.